

การจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลา เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

Artisanal Fishery Tourism Management to Support Songkhla Old Town as a Community Tourist Attraction

หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ | Hathairat Wattanapruek¹

ประมาณ เทพสงเคราะห์ | Praman Tepsongkroh²

วสันต์ กาญจนมุกดา | Wasan Kanchanamukda³

แสนศักดิ์ ศรีพานิช | Saensak Siriphanich⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อจัดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลา เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินศักยภาพและความต้องการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลา เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และ 3) เสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในพื้นที่เมืองเก่าสงขลา ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 31 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 400 คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงคุณภาพได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์รวบรวมเนื้อหา นำเสนอผลแบบพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพและมีความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในระดับมากที่สุด ในด้านความน่าดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยว และการประเมินความต้องการการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด การจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ควรมีการจัดการที่เหมาะสมเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยว เรือนำเที่ยว ผู้นำเที่ยว อาหารบริการนักท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยสามารถจัดรายการนำเที่ยวแบบครึ่งวัน (Half Day Tour) หรือรายการนำเที่ยวแบบเต็มวัน (One Day Tour) ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทางบก

คำสำคัญ : การจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้าน, เมืองเก่าสงขลา, แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstract

The purposes of this research were 1) to have access to the potential and requirement of Songkhla artisanal fishery tourism, 2) to establish the traditional fishery tourism model, and 3) to implement the artisanal fishery tourism management model to support Songkhla old town as a community tourist attraction. The mixed-method comprised of quantitative and qualitative research was employed in this research. The sampling groups consisted of 31 people in the community involving in artisanal fishery tourism of Songkhla old town and 400 tourists travelling in Songkhla. The research tools consisted of a semi-structured interview form, questionnaires, and focus group for qualitative research and questionnaires for quantitative research. Statistic software was used for quantitative data analysis to describe the descriptive statistics. The research results found that those involved in Songkhla artisanal fishery tourism had the opinion that the potential and the need to manage the artisanal fishery tourism at the highest level in terms of attractiveness in tourist attractions. Tourists needed artisanal fishery tourism management at the highest level in terms of having access to tourist destinations. Artisanal fishery tourism management supporting Songkhla old town as a community tourist attraction should have proper management regarding tourism routes, boat tours, tour guides, food, tourist services, and facilities. Artisanal fishery tourism management guidelines supporting Songkhla old town as a community tourist attraction should organize a half-day tour or a one day tour linked to land travel.

Keywords : Artisanal fishery tourism management, Songkhla Old Town, Community Tourist Attraction

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยในปี 2562 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 39,797,406 คน มีรายได้เข้าสู่ประเทศจำนวน 1,833,908 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้แก่ภาคธุรกิจต่าง ๆ ประเทศไทยจัดเป็นประเทศหนึ่งที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวติดอันดับต้นๆ เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงามและมีความหลากหลาย ประกอบกับความมีอรรถาธิบายไม่ตรี ความเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนไทย สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ แล้วถือว่ามีราคาไม่แพง อีกทั้งมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทำให้ตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติเติบโตขึ้น การท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันได้มีแนวความคิดที่ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม จากการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อนหาประสบการณ์ใหม่ มาเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การท่องเที่ยวที่นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้วยังเป็นการได้รับความรู้จากแหล่งท่องเที่ยว และเป็นการเปิดมุมมองหรือเพิ่มประสบการณ์ชีวิตให้กับตนเอง สร้างความสุข ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้มีการกำหนดเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ โดยส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวโดยใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยที่สะท้อน

วัฒนธรรม ท้องถิ่นและวิถีชีวิตชุมชน เพื่อกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับระบบนิเวศ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อประสบการณ์มากกว่าค่าน่าเงิน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562) โดยในปี พ.ศ.2563 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะกระตุ้นให้คนไทยมีความสุขและความภูมิใจในออกแบบการท่องเที่ยวของตัวเองเพราะ ‘เมืองไทยสวยทุกที่ เหนือทุกสไตล์’ สนับสนุนการนำเสนอการท่องเที่ยวแบบเท่ ๆ ไม่จำกัดรูปแบบผสมผสานกิจกรรมที่ชอบเข้าไปด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

การทำประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนท้องถิ่นเมืองเก่าสงขลาที่เกิดขึ้นเนื่องจากจังหวัดสงขลา มีลักษณะภูมิประเทศที่ถูกขนาบด้วยทะเลอ่าวไทยและทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นทะเลสาบ 3 น้ำ คือ น้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด การทำประมงพื้นบ้านเป็นทั้งแหล่งอาหารภายในครอบครัวและนำออกขายให้แก่คนในท้องถิ่น กระบวนการของประมงพื้นบ้านสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาในการทำมาหากิน โดยการประดิษฐ์อุปกรณ์เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่สร้างขึ้นจากภูมิปัญญาและใช้วัสดุภายในท้องถิ่น จนกระทั่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางทรัพยากรธรรมชาติและทางสังคม ปริมาณสัตว์น้ำลดลง ชุมชนที่เคยประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เดินทางจากถิ่นฐานบ้านเกิดไปประกอบอาชีพอื่น ๆ หากมีการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดในชุมชนจะช่วยสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน เนื่องจากแนวโน้มความนิยมของนักท่องเที่ยวของส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความดั้งเดิมหรือวิถีชีวิตของพื้นที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่เพียงในเมืองใหญ่ แต่มีการกระจายตัวสู่ชุมชน อันจะช่วยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต การท่องเที่ยวชุมชนจึงถือเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน อีกทั้งยังเป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืนในที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในเขตพื้นที่เมืองเก่าสงขลาสามยุคในสี่พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เมืองเก่าหัวเขาแดง เมืองเก่าแหลมสน เมืองเก่าบ่อทราย และพื้นที่ตำบลเกาะยอเพื่อสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยให้ความสำคัญแก่การทำให้เกิดการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวและความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพและความต้องการการท่องเที่ยวของชุมชนประมงพื้นบ้านสงขลา
2. เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว Dickman S. (1996) กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวมี 5 องค์ประกอบ (5As) ดังนี้คือ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 3) การบริการที่พัก (Accommodation) 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) 5) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

2. แนวคิดเกี่ยวกับจัดการการท่องเที่ยวชุมชน พิมพระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2556) กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวชุมชนคือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการ ทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ชาวบ้านเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวและมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยมีจุดขายที่หลากหลาย

ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การอนุรักษ์ รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการรายการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) กล่าวว่า การเขียนรายละเอียดของรายการนำเที่ยวสามารถเขียนได้เป็น 2 แบบคือ แบบที่ 1 การเขียนรายละเอียดรายการนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการเขียนรายละเอียดรายการนำเที่ยวแบบคร่าว ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบ แบบที่ 2 การเขียนรายละเอียดรายการนำเที่ยวสำหรับหัวหน้าทัวร์ เป็นการเขียนรายการนำเที่ยวอย่างละเอียดสำหรับหัวหน้าทัวร์ โดยการนำรายละเอียดรายการนำเที่ยวที่เขียนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการนัดหมายที่ต้องติดต่อ และบุญเลิศยังกล่าวว่า การจัดรายการนำเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวจะต้องขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นตอนวางแผนผลิตรายการนำเที่ยว 2. ขั้นตอนการดำเนินการจัดรายการนำเที่ยว

นอกจากนี้ยังพบปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยว ซึ่งประภัทร สุทธาเวช (2550) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวมี 2 ปัจจัย คือ โครงสร้างทางสังคม และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว รายละเอียดดังนี้ 1) โครงสร้างทางสังคม เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1.1) คุณภาพชีวิต 1.2) ความตระหนักในสิ่งแวดล้อม 1.3) มาตรฐานคุณภาพ และ 2) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นพฤติกรรมการแสวงหา จัดซื้อ ใช้ประโยชน์และประเมินสินค้าบริการที่คาดว่าจะสามารถสนองความต้องการด้านการท่องเที่ยว โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวต้องการความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว

4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ธีระ อินทรเรือง (2559) ได้กล่าวถึง หลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าต้องมีหลักการ ดังนี้ 1) การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตของความสามารถของธรรมชาติชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว 4) การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 5) มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติ (Carrying Capacity) ในการฟื้นฟูให้สามารถผลิตและให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไป โดยไม่ลดถอยหรือเสื่อมโทรมลง 6) มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น (Equity) 7) ให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (Quality of Experience) 8) ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว ได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทรัพยากร และวิถีชีวิต (Education and Understanding) 9) เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุในท้องถิ่น (Local Architecture and Local Material) 10) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว

5. แนวคิดเกี่ยวกับการทำประมงพื้นบ้าน

ประมงพื้นบ้าน เป็นการทำการประมงในเขตทะเลชายฝั่งไม่ว่าจะใช้เรือประมง หรือใช้เครื่องมือโดยไม่ใช้เรือประมง ทั้งนี้มิใช่เป็นประมงพาณิชย์

ประมงชายฝั่ง (Inshore Fisheries) หรือประมงพื้นบ้าน (Artisanal Fisheries) คือ การประมงเพื่อยังชีพ หรือประมงขนาดเล็ก โดยทั่วไปใช้เรือขนาดเล็ก เช่น เรือพื้นบ้าน เป็นต้น ปัจจุบันส่วนใหญ่จะติดเครื่องยนต์ เข้าไปด้วย ทำการประมงโดยใช้เครื่องมือประมง เช่น แหหรือเบ็ดแบบง่าย ๆ ประมงพื้นบ้านเป็นการประมง เพื่อยังชีพ ทำอาหาร สร้างรายได้ และก่อให้เกิดการสร้างงานในท้องถิ่น ในการทำประมงมีเครื่องมือประมงต่าง ๆ ที่สำคัญหลายประเภท เช่น 1) ประเภทอวนล้อมจับ (Surrounding Nets) 2) ประเภทอวนกางกันแล้วลาก (Seine Nets) 3) ประเภทอวนลาก (Trawl Nets) 4) ประเภทคราด (Dredges) 5) ประเภทอวนช้อน/อวนยก (Lift Nets) 6) ประเภทอวนติดตา (Gill Nets) 7) ประเภทอวนรุน (Push Nets) 8) ประเภทลอบ (Traps, Pots) 9) ประเภท โป๊ะ 10) ประเภทโพงพาง (Set Bag Nets) และ 11) ประเภทเบ็ด (Hook and Lines)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณวิมล ภู่นาค (2558) ศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา: ตลาดน้ำ อัมพวา พบว่าไม่สามารถดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนได้ ชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านสังคมและวัฒนธรรม มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว เพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม ท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พบว่า ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการได้รับประโยชน์ พบว่า ชุมชนไม่มีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจร่วมกัน และส่วนใหญ่ชุมชน จะมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ผลกระทบเชิงบวกด้านสังคม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ พบว่าชุมชนมีการประกอบ อาชีพหลากหลายมากขึ้นและเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสีย ทรัพยากรทางธรรมชาติลดน้อยลง ผลกระทบเชิงลบด้านเศรษฐกิจ พบว่าสินค้าและบริการ ค่าครองชีพต่างๆ ในชุมชนสูงขึ้น ผลกระทบเชิงลบด้านสังคม พบว่า เกิดการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนริมคลองในตลาดน้ำและ เกิดปัญหาการขัดผลประโยชน์ของคนในชุมชน ข้อเสนอแนะในแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการ จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ การรักษาอัตลักษณ์ชุมชน การรักษาสิ่งแวดล้อม การเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะยาว และส่งเสริมการ มีส่วนร่วมในชุมชน

สุมาลี นันทศิริพล (2560) ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้บริการและการรับรู้กระบวนการให้บริการ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัย พบว่านักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการขนส่งโดยคำนึงถึงความสะดวก เลือกท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีวิถีชีวิต ประเมินความคุ้มค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นว่ามีคุณค่าควรแก่การ อนุรักษ์อยู่ในระดับมาก และตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดยเปรียบเทียบราคาของแต่ละร้านก่อนตัดสินใจซื้อ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการบริการของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า คนในท้องถิ่นมีอัธยาศัยไมตรีจิตดี นักท่องเที่ยวรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่น และจะบอกต่อคนอื่นๆ ให้มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อมูลข่าวสารที่ได้รับก่อนมาเที่ยวตรงตามจริงเมื่อมาท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะในการจัดการบริการของแหล่งท่องเที่ยวควรจัดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว การเลือกแหล่งท่องเที่ยว การตัดสินใจซื้อ การประเมินความคุ้มค่า นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงกระบวนการบริการ ด้านบุคคล ความรู้สึกรู้สีกในการเป็นเจ้าของ การกระตุ้นความคิดและการให้ข้อมูลข่าวสาร

วรรณชัย สุวรรณกาญจน์และภุชญา ไวสำรวจ (2561) ศึกษาการพัฒนานโยบายประมงพื้นบ้าน จังหวัดสงขลาพบว่า (1) สถานการณ์ประมงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่ประสบอยู่คือ ความไม่ยั่งยืน

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมงชายฝั่ง การใช้เครื่องมือประมงทำลายล้างนานาชนิด ภาครัฐไม่สามารถกำกับอุตสาหกรรมประมงได้ ประมงพื้นบ้านขนาดย่อมจับปลาได้น้อยลง การตรวจเข้มการประมง และปัญหาเรือประมงผิดกฎหมายที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรป (2) เรือประมงพื้นบ้านไม่สามารถหาปลาออกชายฝั่งเกินที่กฎหมายกำหนด (3) แนวทางการพัฒนานโยบายประมงพื้นบ้านที่เหมาะสมประกอบด้วย การจัดการประมงเชิงชุมชน การวางแผนส่งเสริมการประมงให้แก่ชาวประมงทะเลพื้นบ้าน การดำเนินการกับเรืออวนลากผิดกฎหมายประมง การสร้างกติการ่วมกันของชาวประมงพื้นบ้าน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรประมง การแก้ปัญหาประมงเสื่อมโทรม การยกเลิกอวนรุน เรือปั่นไฟกะตักและพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 มาตรา 34

อดิเทพ ครุฑธามาศ (2562) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า จุดแข็ง คือ สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนมีความโดดเด่น มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามและอุดมสมบูรณ์ มีวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลาย คนในชุมชนมีความเข้มแข็ง และเส้นทางการคมนาคมมีความสะดวก จุดอ่อน คือ งบประมาณสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีข้อจำกัด บุคลากรในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและยังขาดความรู้ อีกทั้งยังไม่มีมีการทำการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเท่าที่ควร กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่หลากหลาย การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวมีน้อย มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำชุมชนบ่อย และมีความขัดแย้งของคนบางกลุ่มในชุมชน โอกาสของการท่องเที่ยว มีนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของรัฐบาลที่ให้เป็นการแห่งชาติ กระแสการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นที่นิยม มีเครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรภายนอกในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว อุปสรรค ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ผลกระทบจากการเกิดขึ้นของภัยธรรมชาติทั้งภายในและภายนอกประเทศ ฤดูกาลของพื้นที่ภาคใต้ที่มีฝนตกชุกและความไม่มั่นคงทางการเมือง

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้แบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในพื้นที่เมืองเก่าสงขลา ได้แก่ ชาวประมงพื้นบ้าน ชุมชนผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองเก่าสงขลา เจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชนจากเทศบาลนครสงขลา สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ภาคีคนรักเมืองสงขลา และบริษัทนำเที่ยว ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 31 คน
2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 400 คน

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structures Interview) เพื่อสัมภาษณ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในพื้นที่เมืองเก่าสงขลา
2. แบบสอบถาม ใช้สำหรับสอบถามศักยภาพและความต้องการของชุมชนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในพื้นที่เมืองเก่าสงขลา และแบบสอบถามเพื่อสอบถามความต้องการนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความต้องการการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในพื้นที่เมืองเก่าสงขลา
3. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) รวบรวมข้อคิดเห็น จากชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในพื้นที่เมืองเก่าสงขลา
4. การทดลองจัด ผู้วิจัยได้ทดลองจัดเส้นทางท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านไปยังเขตพื้นที่เมืองเก่าสงขลา ทั้งสามยุคในสี่เมืองได้แก่ เมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง ฝั่งหัวเขาแดง ฝั่งแหลมสน และตำบลเกาะยอ

5. การคืนข้อมูลสู่ชุมชน โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนำเสนอต่อชุมชน เพื่อให้ชุมชนใช้เป็นต้นแบบในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. การประเมินศักยภาพและความต้องการการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านของชุมชน พบว่าชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพและมีความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพและมีความต้องการระดับมากที่สุดในด้านความน่าดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยว และการประเมินความต้องการการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด การจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนควรมีการจัดการที่เหมาะสมเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยว เรือนำเที่ยว ผู้นำเที่ยว อาหารบริการนักท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยสามารถจัดรายการนำเที่ยวแบบครึ่งวัน (Half Day Tour) หรือรายการนำเที่ยวแบบเต็มวัน (One Day Tour) ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทางบก

2. รูปแบบการจัดการรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยสรุปว่า (1) เส้นทางท่องเที่ยวประมงพื้นบ้าน ควรมีระยะเวลาในการเดินทางไม่ควรเกิน 3 ชั่วโมง ควรจัดการให้เวลาเริ่มออกเดินทางเป็นช่วงเช้า เพื่อหลีกเลี่ยงอากาศที่ร้อนจัด ควรจัดเส้นทางให้มีจุดแวะเพื่อชมสถานที่ต่าง ๆ ที่น่าสนใจระหว่างทาง เช่น ท่าเรือประมง กำแพงเมืองโบราณ สวนป่าเปรม วัดสำคัญ เป็นต้น ควรจัดให้มีการสาธิตหรือให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทดลองทำอุปกรณ์ประมงพื้นบ้านบนฝั่ง ก่อนออกเดินทาง (2) เรือที่ใช้เป็นพาหนะ ควรเป็นเรือที่มีการปรับปรุงเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ควรมีเบาะรองนั่ง และพนักพิง ควรมีผ้าใบกันน้ำกระเด็นเข้าในเรือควรมีหลังคาเพื่อป้องกันแสงแดดแก่นักท่องเที่ยว ที่ท่าเรือควรมีการจัดทำทางขึ้นลงเรือที่สะดวกปลอดภัยและได้มาตรฐาน (3) ผู้นำเที่ยว ควรอธิบายให้ข้อมูลในขณะขึ้นเรือแล้ว และควรมีการฝึกทักษะการอธิบายให้แก่ชาวประมง (4) อาหารบริการนักท่องเที่ยว ควรมีการนำอาหารทะเลที่นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้จากการทำประมงพื้นบ้านมาประกอบเป็นอาหารให้แก่นักท่องเที่ยว และควรจัดให้มีสถานที่เหมาะสมสำหรับรับประทานอาหาร เช่น ศาลากลางน้ำ (5) สิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดการให้มีจุดแวะพักที่ชัดเจน เช่น วัดแหลมพ้อ สวนป่าเปรม และควรจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขา ที่เหมาะสมแก่การบริการนักท่องเที่ยว บริเวณท่าเรือควรมีบริเวณสำหรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากประมงพื้นบ้าน อาหารและเครื่องดื่ม ขนมพื้นบ้าน หรือสินค้าที่ระลึก และควรจัดการให้มีจุดถ่ายรูปเพื่อตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

3. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สรุปได้ว่าควรจัดรูปแบบรายการนำเที่ยวโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ของการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้สามารถจัดรายการนำเที่ยวประมงพื้นบ้านได้ ดังนี้

รายการนำเที่ยวแบบที่ 1

7.00 น. ให้นักท่องเที่ยวชมการสาธิตการทำอุปกรณ์ประมงพื้นบ้าน

7.45 น. นำนักท่องเที่ยวลงเรือประมงพื้นบ้านบริเวณท่าเรือสวน 72 พรรษา ออกเดินทางชมวิถีชีวิตประมงพื้นบ้านโดยเครื่องมือ ลอบ บาม ไซ และอวนโดยล่องเรือไปทางเมืองเก่าฝั่งบ่อขาม เมืองเก่าฝั่งหัวเขาแดง ผ่านประติมากรรมพญานาคพ่นน้ำ ให้นักท่องเที่ยวได้เก็บภาพเป็นที่

ระลึกในมุมมองที่โดดเด่น จากนั้นเดินทางล่องเรือต่อไปยังเมืองเก่าฝั่งแหลมสนนำชมการทำ
ประมงพื้นบ้านต่อด้วย อวน เบ็ดราว งมหยอยนางรม

10.00 น. ล่องเรือต่อไปยังตำบลเกาะยอชมวิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้าน โพงพางและกระชังเลี้ยงปลา
กระพงขาว

11.30 น. ชมป่าชายเลน และรับประทานอาหารกลางวันแบบปิกนิก ณ ศาลาบริเวณสวนป่าเปรม

12.30 น. ลงเรือ เดินทางกลับไปยังท่าเรือสวน 72 พรรษา

รายการนำเที่ยวแบบที่ 2 การท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางบก

7.30 น. ชมการสาธิตการทำอุปกรณ์ประมงพื้นบ้าน

8.30 น. ลงเรือประมงพื้นบ้านบริเวณท่าเรือสวน 72 พรรษา ออกเดินทางชมวิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน
ลอบ บาม ไซ และอวนโดยล่องเรือไปทางเมืองเก่าฝั่งบ่อทราย เมืองเก่าฝั่งหัวเขาแดง ผ่าน
ประติมากรรมพญานาคพ่นน้ำ ให้นักท่องเที่ยวได้เก็บภาพเป็นที่ระลึกในมุมมองที่โดดเด่น และ
ให้นักท่องเที่ยวเก็บภาพประทับใจรอยต่อระหว่างเมืองเก่าฝั่งหัวเขาแดงและเมืองเก่าฝั่งแหลม
สน ณ สะพานเชื่อมเมือง และชมซุ้มประตูบ่อเก้ง จากนั้นนำชมการทำประมงพื้นบ้านต่อด้วย
เบ็ดราว งมหยอยนางรม

11.30 น. ล่องเรือต่อไปยังตำบลเกาะยอชมประมงพื้นบ้านแบบโพงพาง และแหวะสักการะพระนอนปาง
ไสยาสน์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางปรินิพพานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ณ วัดแหลมพ้อ และชม
กระชังเลี้ยงปลากระพงขาวอันขึ้นชื่อของเกาะยอ

12.30 น. รับประทานอาหารกลางวันแบบปิกนิก

13.30 น. ชมศูนย์การเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลน ณ สวนป่าเปรม

14.30 น. ลงเรือ เดินทางกลับไปยังท่าเรือสวน 72 พรรษา

อภิปรายผล

1. ศักยภาพและความต้องการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านของชุมชนและของนักท่องเที่ยว ความคิดเห็น
ของชุมชนเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
ชุมชนประกอบด้วยความคิดเห็นใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึง
แหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และด้านกิจกรรม
ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านในระดับมาก
โดยมีศักยภาพด้านความน่าดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด เนื่องจากการประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพที่สอดคล้อง
กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่นจังหวัดสงขลา และมีเอกลักษณ์ของภูมิประเทศเป็นเมืองใหญ่สองทะเล
คือ ทะเลอ่าวไทยและทะเลสาบสงขลา และในการทำประมงพื้นบ้านนั้นชาวประมงพื้นบ้านจะใช้เครื่องมือที่
ประดิษฐ์ ขึ้นเองจากภูมิปัญญาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษและใช้วัสดุในท้องถิ่นซึ่งจะสอดคล้องกับพฤติกรรมของ
นักท่องเที่ยว จากงานวิจัยของ สุมาลี นันทศิริพล (2560) ที่นักท่องเที่ยวจะเลือกท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นที่มี
วิถีชีวิต ประเมินความคุ้มค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นว่ามีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์พบว่าคนในท้องถิ่นมีอัตลักษณ์
จิตดีด้านกระบวนการบริการของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่น
และชุมชน ยังมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้านของชุมชน
ประมงพื้นบ้านสงขลาที่มีการใช้เครื่องมือที่ทำขึ้นจากภูมิปัญญาและใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น บาม ไซ ลอบ เบ็ดราว
เป็นต้น ซึ่งชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านจะทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต
ชุมชนและชุมชนมีความต้องการด้านการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด เพราะ กิจกรรมการท่องเที่ยว

ประมงพื้นบ้าน จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา ที่มีความต้องการด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวประมงพื้นบ้าน ต้องการให้มีการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ให้เกิดผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนซึ่งเป็นไปตามหลักของการท่องเที่ยวชุมชนที่จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และให้การเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลาให้ความสนใจชมแหลมสมิหลา สนใจชมย่านเมืองเก่าสงขลา และสนใจท่องเที่ยวทางทะเลเพื่อชมวิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้านและนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ได้สัมผัสกับระบบนิเวศและต้องการชมการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน และ Dickman S. (1996) ได้กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวควรมี 5 องค์ประกอบ (5As) คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) การบริการ ที่พัก (Accommodation) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

2. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลามีความต้องการให้มีการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ให้เกิดผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนและต้องการชมการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ ในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้น สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

3. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนผลจากการสนทนากลุ่มมีการเสนอข้อคิดเห็นว่า ควรจัดให้มีหน่วยงานที่จะเป็นผู้ดูแล จัดการและประสานงานหลัก โดยควรเป็นหน่วยงานในภาคเอกชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อติเทพ ครุฑธามาต (2562) ที่ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย พบว่าจุดอ่อนของชุมชนคืองบประมาณสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีข้อจำกัด บุคลากรในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและยังขาดความรู้ อีกทั้งยังไม่มีมีการทำการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเท่าที่ควร กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่หลากหลาย การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวมีน้อย มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำชุมชนบ่อย และมีความขัดแย้งของคนบางกลุ่มในชุมชน ซึ่งวรรณชัย สุวรรณกาญจน์และกฤษณา ไวก้าว (2561) พบว่าสถานการณ์ประมงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่ประสบอยู่คือ ความไม่ยั่งยืน ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมงชายฝั่ง และประมงพื้นบ้านขนาดย่อมจับปลาได้น้อยลงซึ่งแนวทางการพัฒนานโยบายประมงพื้นบ้านที่เหมาะสมประกอบด้วยการจัดการประมงเชิงชุมชน การวางแผนส่งเสริมการประมงให้แก่ชาวประมงทะเลพื้นบ้าน หากการจัดการกำกับ ดูแลการประกอบการท่องเที่ยวชุมชนในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างเหมาะสม เสริมสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ประชาชนสามารถรักษาวิถีชีวิตที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงด้วยความสมัครใจและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ด้วยการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามที่ประมาณ เทพสงเคราะห์ และจรินทร์ เทพสงเคราะห์ (2551) ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วยการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคมและความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศเอาไว้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *แผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ 2562*. สืบค้นจาก <https://portal.tourismthailand.org/fileadmin/downloads/pdf/>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). *การนำเสนอทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท. ปี 2563*. สืบค้นจาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-direction-2020/>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *จำนวนและรายได้นักท่องเที่ยวต่างชาติ รายเดือน ปี 2559 - 2562 (ปรับปรุงรายได้)*. สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/News-link.php?nid=12414>
- ธีระ อินทรเรือง. (2559). *การวางแผนพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. เอกสารประกอบการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12* (พ.ศ.2560 - 2564). กรุงเทพฯ.2560
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2556). *การท่องเที่ยวชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555). *ธุรกิจนำเที่ยว*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- ประภัทร สุทธาเวช. (2550). *วิวัฒนาการและพัฒนากิจการการท่องเที่ยว*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ประมาณ เทพสงเคราะห์ และจรินทร์ เทพสงเคราะห์. (2551). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรรณชัย สุวรรณกาญจน์และกฤษณา ไวก่ำรว. (2561). *การพัฒนานโยบายประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลา*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม).
- วรรณวิมล ภู่นาค. (2558). *ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ตลาดน้ำอัมพวา*. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 1.
- สุมาลี นันทศิริพล .(2560). *พฤติกรรมการใช้บริการและการรับรู้กระบวนการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปีที่ 13 ฉบับที่ 1.
- อดิเทพ ครุฑธามาต. (2562). *ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย*. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 พิเศษ.

ภาษาอังกฤษ

- Dickman, C.R. (1996). *Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna*. Australian Nature Conservation Agency, Canberra.